Присвята В-у і О-у

Стоїть ліс. З дерев: берези, трепети, черемхи, дубини і т. ін.

Восени опадає листя, жовкне і шелестить. Грає з світлі різними барвами, іноді місцями жаріє проти сонця, мов само полум'я.

Між ними одна сосна, все зеленіє.

— Чого зеленієш? — накинулися дерева одного разу на неї.— Ми всі осінню жовкнем і скидаємо листя, а ти одна хочеш відзначатись в лісі?

— Я сосна,— відповіла вона поважно.

— Що се сосна? Або ж ти не деревина, як ми? Не ростеш в землі? Коріння твоє деінде, як в землі? Як се!

— Я сосна,— відповідає вона знов поважно.

— Відколи живем, скидаємо рік-річно листя, не змінюємо свойого звичаю, а ти одна бавишся зеленню. Сміх і наруга! Акторка!

Пішов лісом сміх.

Коли пізньою осінню почали сніжини літати і на їх гіллі білим пушком укладатися, а сосна все задержала свою одіж, піднявся гвалт.

— Ще не скидаєш твої голки. Вже час би! Ми вже давно про зелень забули...

— Я сосна,— знов відповіла деревина.

Тоді вони загуділи:

— Проч з тобою! ти не деревина, ти зайда. Твоє право неприродне, неможливо, щоб о тій порі справедлива деревина ще зеленіла!

Сосна схилила поважно свої віти до землі. Росла тут давно та зелень усе задержувала. Голочки її стали гострі і неприязні проти неуважних дотиків, а вершиною здіймалася до небес. Самітною почувала себе в лісі. А що була ростом найвища, орел спинявся на її вершині, прилітав і відлітав. І добре було в її густій зелені. З її корони глядів на цілий ліс.

Гордий і різкий птах був, що низин не любив, а відносин з пташнею, що цвіріньокала по дубинах і трепетах, уникав. Сказано — цар птахів.

Добачила його раз стара черемха на вершині.

— А он на вершині зайди загніздився орел! — закричала.— Чи не сором се для нас, не зневага? Схаменіться! А он скільки прекрасних молодих дерев у лісі: берези, трепети, черемхи, бучини, вільшина. Ні, він на зайді загніздився! Чи чули? Яка там з неї деревина? Давай зганяти з неї орла. Царя-птаха украла нам!

— Украла, украла! — понеслося лісом.

— Я сосна,— обізвалася деревина.

— Що сосна? І що з того? Які в тебе заслуги? Який з тебе на будівлю матеріал? Від сьогодні до завтра? Ціла твоя заслуга, що вгору пнешся. Гей, товариство, схаменіться, вона орла нам украла!

— Украла, украла!

— Я власне для орлів,— сказала сосна.

Новий гвалт.

— Для орлів? А то що? В нас нема вже на чім загніздитись? В нас нема трепет? В нас нема грабин? Нема бучин?

Ще раз пояснила деревина, що вона сосна.

* * *

Стрілець ішов лісом. До нього звернулися з скаргою.

— Проступки?

— Отак. Он та, що вгору пнеться...

Другий голос:

— Орла, царя-птаха, нам украла.

— Орла украла?

— Украла, украла!

— Де він?

— А он. На вершині зайди.

В стрільця зброя. Він пан і над царем-орлом.

— Вбити?

— Ні, шкода. Може, дасться освоїти.

— Освоїти, освоїти!

— А де йому зажити?

Знов гвалт.

— А он же трепети в нас! А он берізка молода. А он черемха пишна і замашиста. А мені що бракує? Об'ємиста і груба, на сто років матеріал.

— Добре. Треба зігнати орла з вершини.

Гукнув вистріл лісом. Задрижала корона деревини. Орел ні крилом не кивнув.

Розлютився стрілець. Давай підпалити сосну, щоб не вертав до неї більше.

Підпалив деревину…

Гей, який огонь спалахнув із неї! Як загорілася сосна! Мов у мученицю перекинулася за короткий час. Полум’я колихалося хоругвами між її широкими вітами, а золоті іскри розприскувались луком над цілою вершиною. Дим садив розпучливим розгоном під небеса, та рятунок нізвідки не наспівав. Кипуча живиця спливала, як сльози, вдолину, і горіла сосна, мов пречиста жертва. Згоріла аж до пня.

Спокійно стало в лісі. Спокійно і буденно. Не чути широкого шуму сосни.

Вже не буде більше зимою зеленіти, не буде вже більше і орлів голубити.

А орел, цар птахів?

Відлетів, збивши люто крильми, не повертає більше. Загніздився на високій скелі, несила освоїти його. Іскрить очима до наближаючихся з низин і береже свою самітність...

Гордий і неприступний, не змінюється він ніколи. Все проче забув. Трепети, черемхи, бучину і дубину. Лиш одно не вгасає в його вірній душі — се образ пишної жертви, що в долах упала, і погорда до низин.

Чернівці, 4 липня 1907